

Menselijke maat en deskundigheid in de WIA – De rol van arbeidsdeskundigen in herstel en perspectief

Inleiding

De uitvoering van de WIA staat onder grote druk. Door het ingewikkelde systeem zijn er fouten in dagloonberekeningen, trage procedures. Deze punten en een gebrek aan duidelijke communicatie tasten het vertrouwen van burgers aan. WIA-gerechtigden voelen zich machteloos, onbegrepen en overgeleverd aan een systeem dat steeds verder af lijkt te staan van hun dagelijkse werkelijkheid. Als arbeidsdeskundigen staan wij in onze dagelijkse praktijk deze mensen bij. Wij zien hun zorgen en ervaren de bestaande knelpunten.

In deze whitepaper doen wij een oproep. Wij willen bijdragen aan een toekomstbestendige koers, waarbij deskundigheid en menselijkheid hand in hand gaan. De recente keuze van de minister om te starten met hersteloperaties biedt kansen om de uitvoering fundamenteel te verbeteren. Wij zien daarbij een belangrijke rol voor de arbeidsdeskundige, in nauwe samenwerking met andere professionals.

1. Een kans om het beter te doen

De aangekondigde hersteloperaties vergen meer dan alleen het corrigeren van cijfers. Ze vragen om herstel van vertrouwen, menselijke maat en een uitvoeringspraktijk waarin ruimte is voor professioneel handelen.

Deze ontwikkeling biedt ook ruimte om stappen te zetten richting toekomstbestendigheid. In eerdere adviezen, zoals uitgebracht door de commissie OCTAS, zijn varianten voorgesteld om het stelsel fundamenteel te herzien. Hoewel er nu geen politieke ruimte is om variant 2 van OCTAS in te voeren, kunnen we wél werken aan de onderliggende principes:

- Minder juridisering en detailregulering.
- Meer ruimte voor professioneel oordeel.
- Samenwerking tussen disciplines.

Door nú te investeren in samenwerking, communicatie en herstel van vertrouwen, leggen we de basis voor een uitvoerbaarder en menswaardiger stelsel.

2. De arbeidsdeskundige: nabij, deskundig en essentieel

Arbeidsdeskundigen opereren op het snijvlak van mens, werk en regelgeving. Wij zijn:

- Vertrouwd met de praktijk op de werkvloer.
- Gespecialiseerd in mogelijkheden in plaats van beperkingen.
- Getraind om het gesprek aan te gaan met mensen in kwetsbare situaties.

Juist daarom zien wij waar het systeem faalt. Wanneer communicatie ontbreekt, beoordelingen onbegrijpelijk zijn, of hersteloperaties nieuwe onzekerheid oproepen, dan voelen wij dat als professionals – maar vooral als mensen.

Wij pleiten daarom voor een benadering waarin:

- Interdisciplinaire samenwerking centraal staat.
- Er ruimte is voor professioneel beoordelingsvermogen.
- De beleving van de burger serieus genomen wordt.

Wij geloven dat **iedereen moet kunnen meedoen naar vermogen**. Werk is, waar mogelijk, niet alleen een bron van inkomen maar ook van zingeving, structuur en gezondheid. Zoals hoogleraar Lex Burdorf stelt: *werken is vaak het beste medicijn*. Juist daarom is het van belang om vanuit mogelijkheden te denken en inzet te stimuleren in plaats van beperken.

3. Herstel van de menselijke maat: urgent en onmisbaar

De menselijke maat is geen abstract begrip. Het gaat over:

- Begrijpelijke brieven.
- Een vast aanspreekpunt.
- Duidelijkheid over wat iemand kan verwachten.
- Erkenning van de situatie waarin de persoon zich bevindt.

Wij horen te vaak verhalen van mensen die zich verloren voelen in het systeem. Mensen die bang zijn voor fouten, terugvorderingen of het kwijtraken van toeslagen. Mensen die niet weten of hun beoordeling klopt. Mensen die zich niet gehoord voelen.

Dit moet anders. Het systeem moet niet alleen correct zijn, maar ook **begrijpelijk, toegankelijk en empathisch**.

4. Onze aanbevelingen

Wij roepen politiek, beleidsmakers en uitvoeringsinstanties op tot de volgende acties:

1. *Zorg voor ruimte voor professioneel oordeel binnen duidelijke kaders.*
2. *Ontwikkel de interdisciplinaire teams waarin arbeidsdeskundigen, artsen en sociaaljuridisch medewerkers samenwerken.*
3. *Investeer in communicatie die uitgaat van de burger, niet van de regelgeving.*
4. *Maak hersteloperaties overzichtelijk, zonder onverwachte terugvorderingen of keteneffecten.*
5. *Erken de rol van arbeidsdeskundigen als sleutelspelers in een uitvoerbaar en rechtvaardig stelsel.*
6. *Bevorder participatie naar vermogen – werk als medicijn waar het kan.*
7. *Zorg voor eenduidige taal in multidisciplinaire samenwerking..*

5. Slot: Samen werken aan herstel en vertrouwen

De huidige problemen in de uitvoering van de WIA vragen om meer dan technische oplossingen. Ze vragen om een andere benadering. Waarin vertrouwen, samenwerking en menselijke waardigheid leidend zijn.

Arbeidsdeskundigen zijn klaar om die beweging mede vorm te geven. Wij willen meedenken, meedoen en meebouwen aan een stelsel waarin mensen zich gezien voelen. Laten we samen kiezen voor een koers waarin deskundigheid en de menselijke maat centraal staan.

De uitgangspunten van variant 2 van het OCTAS-advies bieden hiervoor waardevolle bouwstenen. Hoewel invoering van deze variant nu nog niet op tafel ligt, hopen wij dat in de toekomst alsnog ruimte ontstaat voor structurele vernieuwing.

Voorzitter Nederlandse Vereniging van Arbeidsdeskundigen

Bert van Swam

